

Den lille general, som blev en legende

Ujævn biografi hvor forfatterens journalistiske stil ikke kan opveje en lemfældig omgang med kilderne

Herman Lindquist: *Napoleon*. Jyllands-Postens Forlag 2005.
Oversat af Lise Schmidt Mahler. 594 s. 299 kr.

Af Lene M. Pedersen

Det er efterhånden lang tid siden, at der er kommet noget nyt på dansk om Napoleon. Og når det oven i købet er af en svensk forfatter, som kan tilbyde et ikke-fransk syn og har haft stor succes i Sverige med sin bog - ja, så var der mange forventninger til Herman Lindquists biografi. Napoleon bliver som regel portrætteret som enten den visionære storslåede leder og soldat, der skabte det moderne Frankrig *eller* en despot og erobrere, som ikke kunne stoppe, da han først fik magtens sødme at smage. Uanset hvad er der ingen tvivl om, at han er en af historiens helt store personligheder, hvis handlinger fik en afgørende indflydelse på Europa. Uden Napoleon - ingen Wienerkongress. Uden Wienerkongressen - ingen nyordning af magtforholdet i Europa. I 2005 var det 200 år siden, at Napoleon tog kejserkronen ud af pavenes hænder og kronede sig selv, men hans betydning mærkes stadig den dag i dag.

I forordet tager Lindquist fat i de mange myter, som især engelske biografier er fremkommet med. Tendensen i England har ifølge Lindquist været, at Napoleon

var en galning på linje med krigsforbrydere og diktatorer som Stalin, Hitler og Saddam Hussein. Dette er ikke overraskende, eftersom det som bekendt var englænderne, der til sidst slog Napoleon ved Waterloo. Men det engelske billede af ham er dog mere nuanceret, end Lindquist får det fremstillet. Man mærker igennem bogen tydeligt, at forfatteren er svensk, idet der hyppigt henvises til samtidige svenske forhold eller personer. Det er som nævnt en fordel at få en vinkel på Napoleon som ikke er en del af striden mellem englændere og franskmænd. Men Lindquist får inddraget svenske referencer i et sådant omfang, at det til sidst irriterer mere, end det perspektiverer.

Undertiden kommer Lindquist desuden i teksten med henvisninger til uddybende litteratur om et bestemt aspekt af Napoleons liv. Det havde dog været en fordel, om disse var blevet placeret i en fodnote, da de bryder læsningen og forstyrrer.

Korsikaner - og aldrig rigtig franskmænd

Napoleon blev, som de fleste ved, født på Korsika i 1769 lige efter, at Frankrig overtog øen og nedkæmpede den lokale modstandsbevægelse. Han havde italienske adelige rødder og kom, selv som kejser, aldrig for alvor til at se sig selv som franskmænd. Han havde syv søskende, der alle med hans hjælp skulle ende som konger og dronninger i forskellige egne af Europa. Napoleons familie er ofte beskrevet som fattig, men Lindquist påpeger, at deres økonomi var på linje med de andre adelige familier på øen. Og da faderen kommer i fransk tjeneste, bliver de ganske velstående, og Napoleon sendes på militærskole, hvor han uddannes til officer for *l'ancien régime*.

Napoleon var en mand, som forstod at udnytte de turbulente år efter Revolutionen og Robespierres fald til at positionere sig som det nye styres handlekraftige problemknuser. Hans evne til at læse et slag og vende ugunst til sejr gjorde ham desuden populær blandt tropperne og i befolkningen. På 15 år skulle den lille korsikaner gå fra at være en almindelig officer til at være de franskes kejser og kontrollere store dele af Europa. Men storhed står for fald, og alle kender historien om forsøget på at erobre Rusland, hvor *lé grande armé* af vinteren blev reduceret til en lille flok, som desperat kæmpede for at nå tilbage til Frankrig i live. Det blev begyndelsen på enden for Napoleons rige, og Skt. Helena ventede forude efter intermezzoet ved Waterloo.

Generalen der blev konge

Napoleon var kendt som kongemageren - han afsatte gamle adelige slægter på diverse troner og indsatte sine

egne folk udvalgt blandt familien eller de underordnede, og var der ikke en titel at overtage, opfandt Napoleon én. På den måde kom han til at kontrollere meget store dele af kontinentet og satte gennem sine folk præg på blandt andet lovgivningen i disse områder. En af Napoleons mest kendte generaler var Bernadotte, som var med i mange af de store slag og tjente ham i mange år. Da den gamle svenske Vasa-slægt mere eller mindre uddøde, faldt de svenske diplomaters øjne på Bernadotte - det ville ikke være så ilde at få en krigsmand, som desuden stod på, mere eller mindre, god fod med kontinentets største hersker. Selvfølgelig medtages også Napoleons forlovelse med Eugénie Desirée Clary - en købmandsdatter, som senere skulle blive gift med Bernadotte og blive svensk dronning (selvom hun dog kun boede kort tid i Sverige, da hun ikke kunne lide landet). Og sådan opstod den nuværende svenske kongeslægt. Derfor er det ikke så overraskende, at Lindquist beskæftiger sig en del med Bernadotte i bogen. Hans klasserejse er næsten lige så spændende og utrolig som Napoleons - og Bernadottes formåede som bekendt at beholde magten og sin slægts plads blandt det kronede hoveder i Europa. Men det tager simpelthen overhånd, da læseren ikke behøver at høre om hver eneste gang, Bernadotte optræder som biperson i f.eks. et slag. Og hvis han ikke er med, hører vi også om det. Man undres desuden over, at de sidste linjer i en biografi om Napoleon handler om Bernadotte og ikke om manden, hvis kontrafej pryder omslaget. Måske skulle Lindquist hellere have skrevet en Bernadotte-biografi?

En ujævn præstation

Herman Lindquist beskrives som "populærhistoriker" og er uddannet journalist. Der er brug for forfattere, som i et spændende og klart skrevet sprog kan formidle historie til en bred målgruppe. Bogen er forholdsvis velskrevet og levende fortalt men ofte spinkelt underbygget, hvilket uheldigvis betyder, at læseren ikke altid kan være sikker på, at det der står nu også er rigtigt. Samtidig forfalder Lindquist også lidt for ofte til at "formode", hvad Napoleon sagde og gjorde i en given situation. Dette sammen med den løse fundering i forhold til kilderne gør, at *Napoleon* snarere er en skønletter fremstilling end en egentlig biografi.

Visse steder i bogen er forfatteren direkte uforståelig. I en billedtekst skriver han om Alexandre Berthier, Napoleons stabschef, at denne "stod bag de fleste af Napoleons sejre. Det eneste slag, han ikke deltog i, var Waterloo, som Napoleon tabte" (s.108). Vil Lindquist dermed sige, at sejrene skyldtes Berthier, og at Napoleon ikke kunne sejre uden ham? Dette er noget af en modsætning til forfatterens generelle tendens til at fremstille Napoleon som et militærgeni. Det er tydeligt, at Lindquist beundrer Napoleon, og han fortolker ofte dennes handlinger i et positivt lys. Dette er der i udgangspunktet intet forkert i, men desværre gør det undertiden Lindquist blind for de mørkere sider af mandens personlighed og den forandring, der sker med ham, efterhånden som han akkumulerer mere og mere magt.

Undertiden fordyber forfatteren sig i en overdreven detaljerighed, så som en beskrivelse af farven på væggene i samtlige rum i Napoleons elskerindes hus (s.97f). Dette står i en slående kontrast til den lemfældige omgang med historiske fakta.

Fejl som skæmmer

Der er flere deciderede fejl i bogen, som burde have været luget ud med en grundigere gennemlæsning i korrektoren. Det nævnes f.eks. at Lord Nelson to gange bombarderede København og tog den danske flåde (s.307). Dette er ikke korrekt, idet Nelson ikke bombarderede byen ved Slaget på Reden i 1801 og døde to år, for englænderne tog flåden i september 1807. Lindquist beskriver også Danmark som "en lille, svag og neutral nation" i 1807 (s.353). Dette er en lodret fejltolkning af Danmarks position i Europa på dette tidspunkt. Helstaten Danmark-Norge var på ingen måde lille, men strakte sig derimod over store områder (omend tyndt befolket), og flåden var en af de største og mest veludrustede - det var jo netop derfor, englænderne tog den. Efter og på grund af Napoleonskrigene mistede Danmark Norge ved Wienerkongressen i 1815 og blev reduceret til et "lidet fattigt land". Men dette var ingeniørligt tilfældet i 1807! På næste side hører Napoleon om det danske angreb medio august 1807 og skynder sig hjem til Paris. Det er da meget intuitivt af ham, eftersom angrebet som nævnt finder sted i september! Herman Lindquist har fyldt bogen med detaljer - måske skulle han lige have tjekket dem en ekstra gang?

Helhedsbilledet forbliver dog en letlæst og forholdsvis velskrevet bog, som kan fungere som en udmærket introduktion til Napoleon, hvis man vælger at se bort fra, at den ikke er synderligt veldokumenteret. Det hjælper dermed at have en vis viden om Napoleons-tiden, så man opdager de steder, hvor Lindquist "formoder" lige lovligt meget eller ikke altid har konsulteret kilderne lige grundigt. Bogen bringer ikke noget nyt til de læsere, som allerede har kendskab til generalen. Den har desuden svært ved at indfri de forventninger, man kunne have til et nyt værk af en så populær forfatter, men den kan dog sagtens læses alligevel.

Napoleon har i århundreder været en omstridt person, og Lindquists bog er at betragte som endnu et sagsindlæg i debatten. Det er tydeligt, at Lindquist er at finde i den tradition, som betragter Napoleon som den visionære hærfører og skaber af den franske stat. Og skønt dette er en stor del af historien om Napoleon, havde det dog styrket Lindquists portræt, om han havde inddraget de mere dystre sider og gjort sin hovedperson til et mere menneskeligt menneske. Men der er ingen tvivl om, at det sidste ord ikke er skrevet om korsikaneren, som skulle forandre Europa for altid ...

Lene M. Pedersen er cand.mag. i historie og europastudier og informationsmedarbejder på Internationalt Kontor på Ingeniørhøjskolen i Århus.